

(argumenten uit een oud vakwerkplan, die mogelijk 'helpen')

VAKWERKPLAN FRANS-

1. VAKVISIE-

2. PEDAGOGISCHE/ DIDACTISCHE UITGANGSPUNTEN

De moderne Westerse wereld kent, zo men wil, het primaat van het Engels bij de talen. Maar het Frans kent sinds eeuwen een universele dimensie naast een Europese. Het is immers over de gehele wereld in gebruik en is, naar belangrijkheid gemeten, de tweede internationale taal.

In onze visie is het belang van die talen die andere zijn dan het Engels of het Amerikaans zeer groot. Beheerst de gemiddelde leerling namelijk, aan het eind van de middelbare school, het Engels op een bijna volkomen wijze en/of kan hij er overal mee terecht? Het laatste is niet het geval. Daarnaast zal bij hem de passieve kennis van deze taal wel vrij groot zijn maar de uitdrukkingsvaardigheid vaak niet meer dan matig. Deze situatie zal nog wel enige decennia bestaan en maakt het Engels <nog> niet echt tot de moderne en enige lingua franca. In de huidige vakkenpakketopzet (met gedifferentieerde eisen bij de vaardigheden) is het bovendien zo dat de Nederlandse eindexamenkandidaat ook geen hoger cijfer voor Engels haalt wanneer hij zich na de 3e of 4e klas uitsluitend heeft beziggehouden met deze vreemde taal, met uitsluiting van Frans en/of Duits.

In vele niet-Engelstalige landen zullen de zaken er niet anders voorstaan. "Talige" contacten kunnen in de toekomst ook op een ander wijze dan de tot nu toe gebruikelijke verlopen. Gedeeltelijk zijn de hierna slechts aan te stippen gespreksmethoden al in zwang bij een elite van vreemde talen-gebruikers. Wij doelen allereerst op het feit dat simpele conversatie dan wel plaats mag vinden in de vorm Engels-Engels, Frans-Frans enzovoorts maar dat daar waar meer precisie wordt vereist, een

verfijnde actieve kennis nodig is van de omgangstaal. Het ontbreken van die kennis kan overigens parallel lopen met een voor een bepaald vakgebied toch adequate woordenschat en goede uitdrukkingsvaardigheid. Echter, buiten gespecialiseerde taalomgevingen hanteert men steeds meer andere koppelingen van talen: Engels-Frans, Duits-Engels en dergelijke, met dien verstande dat elkeen zich uitdrukt in de taal die hij het best spreekt en die zijn gesprekspartner uitstekend verstaat. Ten slotte: landslieden uit de grote taalgebieden zullen niet snel op voldoende wijze een tweede of derde taal van een klein taalgebied beheersen. Van Nederlands leren zal bij hen weinig komen. Een gunstige uitzondering op dit laatste vormen steeds meer Walloniërs.

Er is geen reden aan te nemen dat op het relatief eenvoudige niveau van de eindtermen van de basisvorming de leerlingen ook in het Frans niet eenvoudige gesprekspatronen kunnen worden aangeleerd en niet een flinke functionele basiswoordenschat bijgebracht. Onze leerlingen meer dan voorheen in contact brengen met de francofone wereld en de cultuur ervan (een van de wezenlijk nieuwe punten van de kerndoelen) moet voor de docent Frans een aangename taak zijn.

Waarom is kennis van het Frans zo belangrijk? Deze vraag wordt meestal beantwoord met de volgende argumenten:

-90 à 100 miljoen personen zijn 100 % Franstalig en nog eens 150 miljoen anderen beheersen het Frans op een lager peil.

-Frans is, zoals gezegd, de tweede internationale taal, en de eerste taal van een aantal belangrijke organisaties en instellingen.

-Kennis van het Frans is voor juristen en diplomaten onontbeerlijk.

Site internet P. Snoey 2007

- Frans is de taal van 'half' Afrika.
- Frans wordt in Europa direct al in ons buurland België en verder in Luxemburg, Zwitserland en in het uiterste Westen van Italië gesproken.
- In meer dan 30 landen in Frans <de> handelstaal.
- Frans is vaak de toegangspoort tot de studie van andere Romaanse talen en een communicatiemiddel bij contacten met Zuid-Europese landen.
- Frans beheersen zal steeds meer een prae blijken te zijn bij de opbouw van carrières; het valt bovendien aan te nemen dat met de voortschrijdende internationalisering van bepaalde studies stageperiodes in twee tot vier landen gemeengoed worden.
- de Europese Gemeenschap accepteert een aantal werktalen. Hoe meer talen Nederlanders kennen, hoe beter het voor ons land is. Zo kan de Nederlander beter zijn rol van "bemiddelaar" handhaven en zijn invloed in overlegstructuren behouden.
- Internationale contacten nemen toe, en onder een breder publiek dan voorheen. Een ieder heeft er baat bij zich te kunnen uitdrukken in de taal van het land waar hij of zij verblijft. (En Frankrijk is ons vakantieland nummer één.)
- Nederland kent een open economie maar laat belangrijke mogelijkheden onbenut in landen waar Frans de voertaal is.
- Op de terreinen van de wetenschap en de kunst, en bij allerlei cultuuruitingen, is kennis van het Frans en Duits een belangrijke toevoeging op het Engels: rechtstreekse toegang tot de bronnen geeft begripwinst en gaat kennisvershraling tegen.
- Bij vrijetijdsbesteding (toerisme, literatuur, radio en televisie-programma's, sport) kan kennis van het Frans en het Duits het leven veraangenamen.

=====lijst=====

Het valt niet te ontkennen dat de belangstelling bij Nederlandse jongeren voor Anglo-Amerikaanse cultuuruitingen groot is. Deze realiteit moeten wij onder ogen zien.

Onze taak is dus, meer dan tot op heden het geval was, en op veel explicieter wijze dan de docent Engels dat behoef te doen, van de leerlingen aandacht te vragen voor verschijnselen uit de huidige Franse samenleving. Dringend maar niet al te dwingend zal op de oudere kinderen een beroep gedaan moeten worden regelmatig naar Franstalige televisie-uitzendingen te kijken. De docent bevordert dit door hun in de lesuren bij voortdoring minstens met het Franse radio- of televisienieuws te confronteren. Ook zou op summiere wijze informatie gegeven moeten worden over het Franse bedrijfsleven, de instituties van Frankrijk en de Franse geschiedenis. De plaats van de literatuur wordt daardoor een kleinere: die van conversatie, stelopdrachten en handelseconomische terminologie groter.

Wij hebben de indruk dat het door eindexamenkandidaten bereikte niveau van spreekvaardigheid in de afgelopen vijf jaar is teruggelopen maar dat het nog wel beter is dan het peil dat bereikt werd in het tijdperk van voor de invoering van de Mammoetwet. Op dit gebied is niettemin herbezinning gewenst. Andere te tentamineren onderdelen baren minder zorg. Welnu, het eindexamenniveau staat niet los van het eindniveau van de basisvorming, al krijgt men de gedachte dat bepaalde commissies van het Ministerie van Onderwijs daar anders over denken. Anders valt het niet te verklaren dat voor een aantal vakken (en voor het Frans dan gelukkig nog in mindere mate) weinig duidelijk is omtrent de aansluiting onderbouw-bovenbouw en dat tot op dit moment het tijdstip van afschaffing van het deelvak Frans niet definitief is.

Wanneer wij hier derhalve suggesties doen betreffende veranderingen en accentverschuivingen in het basisprogramma Frans, moet dat onder enig voorbehoud gebeuren. Daarnaast kunnen veel pogingen tot het inslaan van nieuwe wegen belemmerd worden door het

Site internet P. Snoey 2007

niet geaccepteerd worden bij wat wij gemakshalve nu maar het gemiddelde ouderpaar en in wat wij de schoolcultuur zullen noemen: een vak als Frans in het bijzonder ondergaat nu eenmaal ook pressie en bepaalde invloeden van de omgeving van ouders, leerlingen en schoolpraktijk: het staat te boek als moeilijk (wij presenteren het mogelijk te weinig als makkelijk...) en het opleggen van nieuwe verplichtingen (als het door ons aanbevolen gebruik van geluidsbronnen en videocassettes/ DVD's , voor Frans, thuis) kunnen, wanneer deze niet worden nagevolgd bij aan Frans verwante vakken, zelfs licht het imago schaden in plaats van het positief bij te stellen. Dat enkele zaken toch moeten veranderen, lijdt geen twijfel en in die zin vormt de landelijke herbezinning op de tweede periode van de kerndoelen (1998-2003) een welkom aangrijpingspunt daartoe.

De kerndoelen waren, zo veronderstellen wij, de lezer bekend en behoren aan de ouders en aan de leerlingen in enigerlei vorm onder ogen te worden gebracht. Helaas heerste bij veel docenten nog veel verwarring over het moment van afnemen van de toetsen van de overheid en over het voorradig zijn van voldoende parallelversies van de opgaven. De inzichten echter die in de kerndoelen zijn neergelegd en die na rijp beraad door deskundigen zijn verwoord, konden moeilijk worden afgewezen en gingen enkelen onder ons zelfs niet ver genoeg. Toch is de tweede serie kerndoelen van de basisvorming aan vervanging toe: er circuleren officieus nieuwe, die herschrijvingen en vereenvoudigingen zijn van de oude; daarnaast zijn er ook uit de opsommingen kerndoelen verwijderd. In dit verband mag nog wel eens worden herinnerd aan de rapportages van de Raad van Europa (met name producten als Niveau Seuil). Zij hebben het denken over het aanleggen van eindtermen beïnvloed. Zo is men het al lang gelden eens geworden, op Europees niveau, over thema's die in taalgebruikssituaties, in de klas of bij huiswerk, aan de orde zouden moeten komen. Vele lijsten met onderwerpen hebben vanaf de jaren zeventig onder docenten moderne talen gecirculeerd.

lijst=====

Men oordele zelf in hoeverre deze veertien thema's te verenigen zijn met tweede lijst van de kerndoelen.

Hoe komen de kerndoelen nu tot ontwikkeling in de leergangen ? Aan onze school is door de docenten Frans vrijwel steeds een voorzichtig en vrij behoudend beleid gevoerd ten aanzien van hoofdlerboeken, behoudens twee experimenten verricht met de oorspronkelijk door Frans en vervaardigde leergang Orange (waarvan het derde deel, gebruikt in de vierde klas V.W.O., te moeilijk bleek) en later met de Delftse Methode van Professor Sciarone (een programma voor het versneld aanleren van de taal dat grotere leesvaardigheid beoogt maar ons problemen gaf op de terreinen van spreekvaardigheid en stellen). Vrijwel steeds is een eclecticische leergang gebruikt. Het huidige Omnibus is ook zo'n leergang waarbinnen de auteurs overigens de nadruk hebben gelegd op leesvaardigheid en luistervaardigheid. De drie delen (vier delen bij VMBO) bieden alle mogelijkheden de kerndoelen te "halen". De huidige concurrenten van Omnibus zijn:

Code Génial
Grandes Lignes
Chouette

Op dit moment bieden deze leergangen ten opzichte van Omnibus aan HAVO of VWO geen didactische overwaarde. Wel is behoefte aan een nieuw leerboek of nieuwe vakinhouden aan de VMBO-afdeling. Welk leerboek past nu het best bij onze school, bij onze leerlingen, en, last and not least, bij ons, docenten Frans ? Het is hierboven al opgemerkt: afwijkingen (zelfs al die eigenlijk als positief te betitelen zijn) op bepaalde gebruiken bij het lesgeven in een taal worden niet altijd in

Site internet P. Snoey 2007

dank afgenomen door de leerders. Zo zal bij hen in de bovenbouw (of, in de derde klassen al) een fors literatuur- of leesprogramma en het afnemen van spreekbeurten niet tot grote vreugde leiden. Het aanleren van namen van literatoren, het moeten verwerken van grote literair-historische overzichten of het leren hanteren van technieken tot tekstverklaring, het voelen van de druk te moeten spreken in de vreemde taal, dit alles kan hun tot een grote last zijn. Niet voor niets profiteren volwassenencursussen of certificaatopleidingen, die ieder op hun eigen wijze een afgeslankt programma bieden, van kansen die het middelbaar onderwijs hun laat of moet laten. Voeg daarbij nog dat volwassenen het belang van het zelf spreken meer inzien ("J'avais peur de parler...") en men heeft al enig besef van de krappe manoeuvreerruimte van de bovenbouwdocent.

In de basisvorming zullen zich soortgelijke problemen bij het vak Frans gaan voordoen. In onze visie is er daarom regulier en regelmatig overleg nodig tussen de docenten moderne vreemde talen teneinde minimaal twee omstandigheden te vermijden: enerzijds, het 'overvragen' van leerlingen, anderzijds, het weglaten van zwaarwegende (en moeilijk te onderwijzen...) onderdelen als het laten oefenen van spreekvaardigheid (in twee- en meertallen van leerlingen) of het laten afleggen van spreekbeurten.

Want, het ombuigen van de tweede reeks kerndoelen zal op bepaalde punten onherroepelijk wrijvingen teweegbrengen. Hier volgen de concrete wijzigingen en aanpassingen die wij voorstaan:

1) het bereiken van een woordenschat van ongeveer 2 000 woorden aan het eind van de derde klas havo (aan de mavo: 1 500 woorden).

middelen ertoe:

- a- computerprogramma's met woordtests; overhoringen van de vocabulaire-inhoud van Omnibus 1,2 en 3 aan het eind van het jaar;
- b- kaartenbakken (!) met woorden in de lokalen Frans

2) het oefenen van spreekvaardigheid als vast punt in minstens een van de twee of drie lessen Frans per week

middelen ertoe:

- a. oefeningen vergelijkbaar met die van de Parlez-oefeningen van een vroegere leergang (Allons-y tous! 1,2 en 3);
- b. korte spreekbeurten over algemene onderwerpen te kiezen uit door ons verstrekte lijsten;
- c. het leren gebruiken van eenvoudige verbindingswoorden (vooral: voegwoorden) bij betogen
- d. het laten resumeren van teksten uit het boek onmiddellijk nadat deze ten gehore zijn gebracht; het hanteren van vaste Franse terminologie bij het lesgeven.

3) het doorlopen van een leesvaardigheidsprogramma van de onderbouw waarbij het accent meer dan vroeger ligt op het tekstbegrip en op het samenvatten van de inhoud.

middelen ertoe:

- a. het ontwerpen of in gebruik nemen van meerkeuzevragen uit tekstboeken (voor snelle correctie);
- b. het laten inleveren van résumés.

4) het verhogen van luister- en schrijfvaardigheid door expliciete aandacht te geven aan

Site internet P. Snoey 2007
voor het Frans specifieke onderwerpen.

middelen ertoe:

- a- het woordgroepaccent oefenen,
- b- agglutinaties die typisch zijn voor het Frans (bij voornaamwoorden) benadrukken,
- c- wijzen op de regelmatigheid van de uitspraak van het Frans en de weinige uitzonderingen belichten
- d- de zinsvolgorde behandelen e-het voornaamwoordenstelsel uit het hoofd laten leren
- e- het werkwoordenstelsel aan laten leren met de actieve beheersing van de zes belangrijkste tijden (Présent, Subjonctif Présent, Imparfait, Passé Composé, Futur en Impératif Présent
- en de passieve beheersing van de Passé Simple
- f- de constructie van de vragende zin
- g- enig begrip aanbrengen van de lijdende vorm zodat vormen als "ils sont vus" en "elle a été regardée" worden gekend of herkend.

VAKWERKPLAN FRANS-

7.VAKOVERSTIJGENDE INHOUDELIJKE SAMENHANG

Veel van de onder dit punt genoemde zaken zijn al bij de zogenaamde vakvisie ter sprake gekomen. Argumentatie bij de te vermelden suggesties blijft hier veelal achterwege.

a) 1a. Gespreksvaardigheid bevorderen bij leerlingen uit een volle klas is voor een docent slechts mogelijk in een talenpracticum, en alleen daar is, a fortiori, werkelijke differentiatie mogelijk. De secties Engels, Frans en Duits zouden zich moeten beijveren voor het doen inrichten van minstens twee moderne talenpractica, welke ook 's avonds en/of via de "derde weg" dienst zouden kunnen doen, mits oordeelkundig gebruikt.

2a. Het oude plan ten behoeve van gelijkschakeling van progressie in behandeling van grammaticale onderwerpen zou uit de kast kunnen worden gehaald: Nederlands brengt aan, Engels en Frans (en later Duits) maken daarvan kort daarna gebruik.

3a. Er vallen afspraken te maken over het bevorderen van gelijke procedures bij het laten oefenen in spreekvaardigheid.

b) Voor een vak als Frans (tot nader order keuzevak in de bovenbouw) is het belang van oriëntatie op studie- en beroepskeuze evident.

Wij denken er goed aan te doen nadruk te leggen op vakken en vakgebieden waarbij Frans verplicht of gewenst is, na actuele informatie te hebben ingewonnen bij decanen, de Vereniging van Leraren in Levende Talen, de Franse Ambassade en/of Alliance Française, HBO-instellingen en Universiteiten.

c) De sectie Frans ziet hier geen grote kansen liggen. Het is wel zo dat een francofone jongere in de klas op dit terrein veel kan doen veranderen. Ook een puur Franstalige docent zou in staat zijn, sneller dan andere docenten, barrières te slechten en uit de eigen ervaringswereld puttend, begrip te kweken voor andere culturen. In Omnibus (en in de bovenbouwmethode) wordt in een aantal teksten aandacht geschonken aan culturele minderheden. Dit kan voor elke docent aanleiding vormen wat langer bij cultuurverschillen stil te staan.

d) Practica.

Site internet P. Snoey 2007

Het zal hier niet bedoeld worden, maar wij grijpen de kans aan: talenpractica zijn essentieel bij opdrachten in taaltraining.

Opdrachten.

Voor zover het geen oefeningen uit een werkcahier of werkboek betreft: beschrijvingen van eigen woonomgeving tot zeer ver strekkende taken als "Inventez-vous un Francophone" (een vrije opdracht met vragenschema's die een leerling stimuleren een tweede identiteit aan te nemen) zijn vanaf de tweede klas mogelijk.

Allerlei taalspelletjes.

Groepswerk.

Allereerst is er het gewone spreken in twee of meertallen; vervolgens het samen oplossen van taalproblemen door leerlingen zittend aan een en dezelfde bank en ook het gezamenlijk maken van werkstukken in en buiten de klas.

Veldwerk.

Dit lijkt ons in de lager klassen niet goed mogelijk, een belangrijke uitzondering daargelaten: opdrachten tijdens excursies. De leraar verrichte natuurlijk wel veldwerk.

e) Als de leerling eenmaal vertrouwd is gemaakt met het werken aan een computer, kan de software voor Frans worden ingezet: programma's van Omnibus, woordprogramma's, vervoegingsprogramma's en 'remedial'-oefeningen voor de zwakkeren. Een groot manco is nog oefenstof bij langere verhalen.

f) In Frankrijk zal door de sectie materiaal moeten worden aangekocht voor het thema milieu. Enkele sectieleden beschikken nu reeds over materiaal maar betwijfelen of het geschikt is voor de laagste klassen.

Bepaalde aspecten van wat wij denken te moeten verstaan onder zoiets als een Europese dimensie (van wat ?) zijn meer geïncorporeerd in andere leergangen dan in de onze ! De rol van de televisieprogramma's en speciale kinderkranten kan groter zijn dan deze nu is. Het luchtig aanbrenge van pertinente kennis over Europa en Frankrijk's positie daarbij kan zorgen voor aanvulling.

g) Memorisatietechnieken lopen bij de onderscheidene talen niet ver uiteen. Angst om het moeten lezen van lagere stukken Franstalig proza zou weggenomen moeten worden: betere planning door de leerling, grotere leessnelheid door vergroting van de woordenschat en door het doorlopen hebben van oefeningen in het lezen met opgelegde tijdsdruk leiden, naar wij hopen, tot dat doel. De frequentie van controle op het lezen is over algemeen te laag en zou vanaf de tweede klas moeten gaan naar één maal per week. Stringenter dan tot aan het begin van de invoering van de basisvorming het geval is geweest, moeten de leerlingen van tevoren gewezen worden op zeer vaak gemaakte fouten: zaken als het vergeten van de 's' (bij het werkwoord, bij het meervoud van zelfstandig naamwoord) en het weglaten van de accenten dienen een prominenter plaats te hebben bij de lessen Frans en eventueel in die van studievaardigheid.

(oude versie <met hier en daar nog wel relevante details>)

VAKWERKPLAN FRANS-

1.- VAKVISIE-

2.- PEDAGOGISCHE/ DIDACTISCHE UITGANGSPUNTEN

De moderne Westerse wereld kent, zo men wil, het primaat van het Engels bij de talen. Maar het Frans kent sinds eeuwen een universele dimensie naast een Europese. Het is immers over de gehele wereld in gebruik en is, naar belangrijkheid gemeten, de tweede internationale taal.

In onze visie is het belang van talen die andere zijn dan het Engels of het Amerikaans zeer groot. Beheerst de gemiddelde leerling namelijk, aan het eind van de middelbare school, het Engels op een bijna volkomen wijze en/of kan hij er overal mee terecht? Het laatste is niet het geval. Daarnaast zal bij hem de passieve kennis van deze taal wel vrij groot zijn maar de uitdrukkingsvaardigheid vaak niet meer dan matig. Deze situatie zal nog wel enige decennia bestaan en maakt het Engels <nog> niet tot de moderne en enige lingua franca. In de huidige vakkenpakketopzet is het bovendien zo dat de Nederlandse eindexamenkandidaat ook geen hoger cijfer voor Engels haalt wanneer hij zich na de 3e of 4e klas uitsluitend heeft beziggehouden met deze vreemde taal, met uitsluiting van Frans en/of Duits.

In vele niet Engelstalige landen zullen de zaken er niet anders voorstaan. "Talige" contacten kunnen in de toekomst ook op een ander wijze dan de tot nu toe gebruikelijke verlopen. Gedeeltelijk zijn de hierna slechts aan te stippen methoden al in zwang bij een elite van vreemde talen-gebruikers. Wij doelen allereerst op het feit dat simpele conversatie dan wel plaats mag vinden in de vorm Engels-Engels, Frans-Frans enzovoorts maar dat daar waar neer precisie wordt vereist, een

verfijnde actieve kennis nodig is van de omgangstaal. Het ontbreken van die kennis kan overigens parallel lopen met een voor een bepaald vakgebied adequate woordenschat en goede uitdrukkingsvaardigheid. Echter, buiten gespecialiseerde taalomgevingen hanteert men steeds meer andere koppelingen van talen: Engels-Frans, Duits-Engels en dergelijke, met dien verstande dat elkeen zich uitdrukt in de taal die hij het best spreekt en die zijn gesprekspartner uitstekend verstaat. Ten slotte: landslieden uit de grote taalgebieden zullen niet snel op voldoende wijze een tweede of derde taal van een klein taalgebied beheersen. Van Nederlands leren zal bij hen weinig komen. Een gunstige uitzondering op dit laatste vormen steeds meer Walloniërs.

Er is geen reden aan te nemen dat op het relatief eenvoudige niveau van de eindtermen van de basisvorming de leerlingen ook in het Frans niet eenvoudige gesprekspatronen kunnen worden aangeleerd en niet een flinke functionele basiswoordenschat bijgebracht. Onze leerlingen meer dan voorheen in contact brengen met de francofone wereld en de cultuur ervan (een van de wezenlijk nieuwe punten van de kerndoelen) moet voor de docent Frans een aangename taak zijn.

Waarom is kennis van het Frans zo belangrijk? Deze vraag wordt meestal beantwoord met de volgende argumenten:

-90 à 100 miljoen personen zijn 100 % Franstalig en nog eens 150 miljoen anderen

Site internet P. Snoey 2007

beheersen het Frans op een lager peil.

-Frans is, zoals gezegd, de tweede internationale taal, en de eerste taal van een aantal belangrijke organisaties en instellingen.

-Kennis van het Frans is voor juristen en diplomaten onontbeerlijk.

-Frans is de taal van 'half' Afrika.

-Frans wordt in Europa direct al in ons buurland België en verder in Luxemburg, Zwitserland en in het uiterste Westen van Italië gesproken.

-In meer dan 30 landen in Frans <de> handelstaal.

-Frans is vaak de toegangspoort tot de studie van andere Romaanse talen en een communicatiemiddel bij contacten met Zuid-Europese landen.

-Frans beheersen zal steeds meer een prae blijken te zijn bij de opbouw van carrières; het valt bovendien aan te nemen dat met de voortschrijdende internationalisering van bepaalde studies stageperiodes in twee tot vier landen gemeengoed worden.

-de Europese Gemeenschap accepteert een aantal werktalen. Hoe meer talen Nederlanders kennen, hoe beter het voor ons land is. Zo kan de Nederlander beter zijn rol van "bemiddelaar" handhaven en zijn invloed in overlegsituaties behouden.

-Internationale contacten nemen toe, en onder een breder publiek dan voorheen. Een ieder heeft er baat bij zich te kunnen uitdrukken in de taal van het land waar hij of zij verblijft. (En Frankrijk is ons vakantieland nummer één.)

-Nederland kent een open economie maar laat belangrijke mogelijkheden onbenut in landen waar Frans de voertaal is.

-Op de terreinen van de wetenschap en de kunst, en bij allerlei cultuuruitingen, is kennis van het Frans en Duits een belangrijke toevoeging op het Engels: rechtstreekse toegang tot de bronnen geeft begripwinst en gaat kennisverschraling tegen.

-Bij vrijetijdsbesteding (toerisme, literatuur, radio en televisie-programma's, sport) kan kennis van het Frans en het Duits het leven veraangenamen.

=====lijst=====

Het valt niet te ontkennen dat de belangstelling bij Nederlandse jongeren voor Anglo-Amerikaanse cultuuruitingen groot is. Deze realiteit moeten wij onder ogen zien.

Onze taak is dus, meer dan tot op heden het geval was, en op veel explicieter wijze dan de docent Engels dat behoeft te doen, van de leerlingen aandacht te vragen voor verschijnselen uit de huidige Franse samenleving. Dringend maar niet al te dwingend zal op de oudere kinderen een beroep gedaan moeten worden regelmatig naar Franstalige televisie-uitzendingen te kijken. De docent bevordert dit door hun in de lessen bij voortdurend minstens met het Franse radio- of televisienieuws te confronteren. Ook zou op summier wijze informatie gegeven moeten worden over het Franse bedrijfsleven, de instituties van Frankrijk en de Franse geschiedenis. De plaats van de literatuur wordt daardoor een kleinere: die van conversatie, stelopdrachten en handelseconomische terminologie groter.

Wij hebben de indruk dat het door eindexamenkandidaten bereikte niveau van spreekvaardigheid in de afgelopen vijf jaar is teruggelopen maar dat het nog wel beter is dan het peil dat bereikt werd in het tijdperk van voor de invoering van de Mammoetwet. Op dit gebied is niettemin herbezinning gewenst. Andere te tentamineren onderdelen baren minder zorg. Welnu, het eindexamenniveau staat niet los van het eindniveau van de basisvorming, al krijgt men de gedachte dat bepaalde commissies van het Ministerie van Onderwijs daar anders over denken. Anders valt het niet te verklaren dat voor een aantal vakken (en voor het Frans dan gelukkig nog in mindere mate) weinig duidelijk is omtrent de aansluiting onderbouw-bovenbouw en dat tot op dit

Site internet P. Snoey 2007

moment de herschrijving van de programma's van de eindexamens niet gereed is.

Wanneer wij hier derhalve suggesties doen betreffende veranderingen en accentverschuivingen in het basisprogramma Frans, moet dat onder enig voorbehoud gebeuren. Daarnaast kunnen veel pogingen tot het inslaan van nieuwe wegen belemmerd worden door het niet geaccepteerd worden bij wat wij gemakshalve nu maar het gemiddelde ouderpaar en de schoolcultuur zullen noemen: een vak als Frans in het bijzonder ondergaat ook nog pressie en bepaalde invloeden van de omgeving van ouders en leerlingen: het staat te boek als moeilijk (wij presenteren het mogelijk te weinig als makkelijk...) en het opleggen van nieuwe verplichtingen (als het door ons aan te bevelen gebruik van geluidscassettes en, mogelijk, diskettes, voor Frans, thuis) kunnen, wanneer deze niet worden nagevolgd bij aan Frans verwante vakken, licht het imago schaden in plaats van het positief bij te stellen. Dat enkele zaken toch moeten veranderen, lijkt geen twijfel en in die zin vormt de invoering van de wet op de basisvorming een welkom aangrijpingspunt daartoe.

De kerndoelen zijn, zo veronderstellen wij, de lezer bekend en behoren aan de ouders en aan de leerlingen in enigerlei vorm onder ogen te worden gebracht. Helaas heerst bij veel docenten nog veel verwarring over het moment van afnemen van de toetsen van de overheid en over het voorradig zijn van voldoende parallelversies van de opgaven. De inzichten echter die in de kerndoelen zijn neergelegd en die na rijp beraad door deskundigen zijn verwoord, kunnen moeilijk worden afgewezen en gaan enkelen onder ons zelfs niet ver genoeg. In dit verband mag nog wel eens worden herinnerd aan vrij recente rapportages als Horizon Taal (1991) en aan het werk van het KPC. Middenschoolexperimenten (in Nederland maar ook, vergelijkenderwijs, in het buitenland) en de arbeid van commissies van de Raad van Europa (met name producten als Niveau Seuil) hebben tevens het denken over het aanleggen van nieuwe eindtermen beïnvloed. Zo is men het al lang gelden eens geworden, op Europees niveau, over thema's die in taalgebruikssituaties, in de klas of bij huiswerk, aan de orde zouden moeten komen. Vele lijsten met onderwerpen hebben vanaf de jaren zeventig onder docenten moderne talen gecirculeerd. Hier volgt zo'n lijst (die vrij recent is) voor het vak Frans:

=====lijst=====

Men oordele zelf in hoeverre deze veertien thema's te verenigen zijn met de zeventien/negentien kerndoelen.

Hoe komen de kerndoelen nu tot ontwikkeling in de leergangen? Aan onze school is door de docenten Frans vrijwel steeds een voorzichtig en vrij behoudend beleid gevoerd ten aanzien van hoofdlerboeken, behoudens twee experimenten verricht met de oorspronkelijk door Fransen vervaardigde leergang Orange (waarvan het derde deel, gebruikt in de vierde klas V.W.O., te moeilijk bleek) en later met de Delftse methode van Professor Sciarone (een programma voor het versneld aanleren van de taal dat grotere leesvaardigheid beoogt maar ons problemen gaf op de terreinen van spreekvaardigheid en stellen). Vrijwel steeds is een eclectische leergang gebruikt. Het huidige Allons-y tous! is ook zo'n leergang en de samenstellers ervan claimen nadrukkelijk dat de boeken alle mogelijkheden bieden de kerndoelen te "halen". De huidige concurrenten van Allons-y tous! zijn:

Omnibus

Code Génial

A toi maintenant !

Op dit moment bieden deze leergangen ten opzichte van Allons-y tous ! geen didactische overwaarde. Welk leerboek past nu het best bij onze school, bij onze leerlingen, en, last and least, bij ons, docenten Frans ? Het is hierboven al opgemerkt: afwijkingen (zelfs al die eigenlijk als positief te betitelen zijn) op bepaalde gebruiken bij het lesgeven in een taal worden niet altijd in dank afgenomen door de leerders. Zo zal in de bovenbouw en in de derde klassen een fors literatuur- of leesprogramma en het afnemen van spreekbeurten bij hen niet tot grote vreugde leiden. Het aanleren van namen van literatoren, het moeten verwerken van grote literair-historische overzichten of het leren hanteren van technieken tot tekstverklaring, het voelen van de druk te moeten spreken in de vreemde taal, dit alles kan hun tot een grote last zijn. Niet voor niets profiteren volwassenencursussen of certificatsopleidingen, die ieder op hun eigen wijze een afgeslankt programma bieden, van kansen die het middelbaar onderwijs hun laat of moet laten. Voeg daarbij nog dat volwassenen het belang van het zelf spreken meer inzien ("J'avais peur de parler...") en men heeft al enig besef van de krappe manoeuvreerruimte van de bovenbouwdocent.

In de basisvorming zullen zich soortgelijke problemen bij het vak Frans gaan voordoen. In onze visie is er daarom regulier en regelmatig overleg nodig tussen de docenten moderne vreemde talen teneinde minimaal twee omstandigheden te vermijden: enerzijds, het 'overvragen' van leerlingen, anderzijds, het weglaten van zwaarwegende (en moeilijk te onderwijzen...) onderdelen als het laten oefenen van spreekvaardigheid (in twee- en meertallen van leerlingen) of het laten afleggen van spreekbeurten.

Want, het uitvoeren van de kerndoelen zal op bepaalde punten onherroepelijk een cultuuromslag aan de school teweegbrengen. Hier volgen de concrete wijzigingen en aanpassingen die wij voorstaan:

1) het bereiken van een woordenschat van ongeveer 2 000 woorden aan het eind van de derde klas havo (aan de mavo: 1 500 woorden).

middelen ertoe: computerprogramma's met woordtests; overhoringen van de vocabulaire-inhoud van Allons-y tous ! 1,2 en 3 aan het eind van het jaar; kaartenbakken met woorden in de lokalen Frans

2) het oefenen van spreekvaardigheid als vast punt in minstens een van de twee of drie lessen Frans per week

middelen ertoe: de Parlez-oefeningen van Allons-y tous ! 1,2 en 3; korte spreekbeurten over algemene onderwerpen te kiezen uit door ons verstrekte lijsten; het leren gebruiken van eenvoudige verbindingswoorden (vooral: voegwoorden) bij betogen; het laten resumeren van teksten uit het boek onmiddellijk nadat deze ten gehore zijn gebracht; het hanteren van vaste Franse terminologie bij het lesgeven.

3) het doorlopen van een leesvaardigheidsprogramma van de onderbouw waarbij het accent meer dan vroeger ligt op het tekstbegrip en op het samenvatten van de inhoud.

middelen ertoe: het ontwerpen of in gebruik nemen van meerkeuzevragen (voor snelle correctie); het laten inleveren van résumés.

Site internet P. Snoey 2007

4) het verhogen van luister- en schrijfvaardigheid door expliciete aandacht te geven aan voor het Frans specifieke onderwerpen.

middelen ertoe: a- het woordgroepaccent oefenen, b- agglutinaties die typisch zijn voor het Frans (bij voornaamwoorden) benadrukken, c- wijzen op de regelmatigheid van de uitspraak van het Frans en de weinige uitzonderingen belichten d- de zinsvolgorde behandelen e- het voornaamwoordenstelsel uit het hoofd laten leren f- het werkwoordenstelsel aan laten leren met de actieve beheersing van de zes belangrijkste tijden (Présent, Subjonctif Présent, Imparfait, Passé Composé, Futur en Impératif Présent en de passieve beheersing van de Passé Simple, g- de constructie van de vragende zin h- enig begrip aanbrengen van de lijdende vorm zodat vormen als "ils sont vus" en "elle a été regardée" worden gekend of herkend.

VAKWERKPLAN FRANS-

7.- VAKOVERSTIJGENDE INHOUDELIJKE SAMENHANG

Veel van de onder dit punt genoemde zaken zijn al bij de zogenaamde vakvisie ter sprake gekomen. Argumentatie bij de te vermelden suggesties blijft hier veelal achterwege.

a) 1a. Gespreksvaardigheid bevorderen bij leerlingen uit een volle klas is voor een docent slechts mogelijk in een talenpracticum, en alleen daar is, a fortiori, werkelijke differentiatie mogelijk. De secties Engels, Frans en Duits zouden zich moeten beijveren voor het doen inrichten van minstens twee talenpractica, welke ook 's avonds en/o via de "derde weg" dienst zouden kunnen doen, mits oordeelkundig gebruikt.

2a. Het oude plan ten behoeve van gelijkschakeling van progressie in behandeling van grammaticale onderwerpen zou uit de kast kunnen worden gehaald: Nederlands brengt aan, Engels en Frans (en later Duits) maken daarvan kort daarna gebruik.

3a. Er vallen afspraken te maken over het bevorderen van gelijke procedures bij het laten oefenen in spreekvaardigheid.

b) Voor en vaak als Frans (tot nader order keuzevak in de bovenbouw) is het belang van oriëntatie op studie- en beroepskeuze evident.

Wij denken er goed aan te doen nadruk te leggen op vakken en vakgebieden waarbij Frans verplicht of gewenst is, na actuele informatie te hebben ingewonnen bij decanen, de Vereniging van Leraren in Levende Talen, de Franse Ambassade, HBO-instellingen en Universiteiten.

c) De sectie Frans ziet hier geen grote kansen liggen. Het is wel zo dat een francofone jongere in de klas op dit terrein veel kan doen veranderen. Ook een puur Franstalige docent zou in staat zijn, sneller dan andere docenten, barrières te slechten en uit de eigen ervaringswereld puttend, begrip te kweken voor andere culturen. In Allons-y tous! (en in de bovenbouwmethode Hexagone) wordt in een aantal teksten aandacht geschonken aan culturele minderheden. Dit kan voor elke docent aanleiding vormen wat langer bij cultuurverschillen stil te staan.

d) Practica.

Het zal hier niet bedoeld worden, maar wij grijpen de kans aan: talenpractica zijn essentieel bij opdrachten in taaltraining.

Opdrachten.

Voor zover het geen oefeningen uit een werkcahier of werkboek betreft: beschrijvingen van eigen woonomgeving tot zeer ver strekkende taken als "Inventez-vous un Francophone" (een vrije opdracht met vragenschema's die een leerling stimuleren een tweede identiteit aan te nemen) zijn vanaf de tweede klas mogelijk.

Allerlei taalspelletjes.

Groepswerk.

Allereerst is er het gewone spreken in twee of meertallen; vervolgens het samen oplossen van taalproblemen door leerlingen zittend aan een en dezelfde bank en ook het gezamenlijk maken van werkstukken in en buiten de klas.

Veldwerk.

Dit lijkt ons in de lager klassen niet goed mogelijk, een belangrijke uitzondering daargelaten: opdrachten tijdens excursies. De leraar verrichte natuurlijk wel veldwerk.

e) Wanneer het inderdaad zo is dat de leerlingen door het effect van lessen informatica vertrouwd zijn geraakt met het toetsenbord en met toepassingsmogelijkheden van de computer, kan worden omgezien naar software van eenvoudige aard: woordprogramma's, vervoegingsprogramma's en 'remedial'-oefeningen voor de zwakkeren. Sommige leergangen gaan overigens al vergezeld van programmatuur. Het deelnemen aan het P.I.T. had veel effect kunnen sorteren. Een groot manco is nog oefenstof bij langere verhalen.

f) In Frankrijk zal door de sectie materiaal moeten worden aangekocht voor het thema milieu. Enkele sectieleden beschikken nu reeds over materiaal maar betwijfelen of het geschikt is voor de laagste klassen.

Bepaalde aspecten van wat wij denken te moeten verstaan onder zoiets als een Europese dimensie (van wat ?) zijn meer geïncorporeerd in andere leergangen dan in de onze ! De rol van de televisieprogramma's en speciale kinderkranten kan groter zijn dan deze nu is. Het luchtig aanbrengen van pertinente kennis over Europa en Frankrijk's positie daarbij kan zorgen voor aanvulling.

g) Memorisatietechnieken lopen bij de onderscheidene talen niet ver uiteen. Angst om het moeten lezen van lagere stukken franstalig proza zou weggenomen moeten worden: betere planning door de leerling, grotere leessnelheid door vergroting van de woordenschat en door het doorlopen hebben van oefeningen in het lezen met opgelegde tijdsdruk leiden, naar wij hopen, tot dat doel. De frequentie van controle op het lezen is over algemeen te laag en zou vanaf de tweede klas moeten gaan naar één maal per week. Stringenter dan tot aan het begin van de invoering van de basisvorming het geval is geweest, moeten de leerlingen gewezen worden op bij het aanleren van het Frans, zeer vaak gemaakte fouten: het vergeten van de 's' (bij het werkwoord, bij het meervoud van het naamwoord) en van het weglaten van de accenten, dienen een prominenter plaats te hebben bij de lessen Frans en eventueel in die van studievaardigheid.

Site internet P. Snoey 2007
